

KRITISKE ANALYSER

Af Henrik Herløv Lund, økonom - cand. Scient. Adm.

www.henrikherloevlund.dk

herloevlund@mail.dk

Kritisk notat ¹,

AFSKAFFELSE AF ST. BEDEDAG: Økonomisk unødvendig og politisk fejkurs

¹) Notatet danner i forkortet form grundlag for en økonomisk kommentar lørdag d. 28.01.23 i dagbladet "Arbejderen".

Indholdsfortegnelse:

MANCHET:	3
RESUME.	3
I. INDGREB I OK - SYSTEMET.	6
REGERINGENS PLAN.	6
OVERGREB PÅ FAGBEVÆGELSE – OG FOLKEKIRKE.	6
II. HOLDER REGNESTYKKET?	9
REGERINGENS REGNESTYKKE.	9
USIKRE EFFEKTER.	10
KOBLING AF BEDEDAG OG FORSVAR ILLUSORISK.	9
III. ØGET ULIGHED OG MINDRE FAMILIETID.	12
MINDREREGULERING AF INDKOMSTOVERFØRSLER ØGER ULIGHED.	12
IKKE RIGTIGT, AT DANSKERNE ARBEDJDER FOR LIDT.	14
IV. ER DER IKKE ALTERNATIVER?	16
AFLYSNING AF SKATTELETTELSER.	16
FINANSIERING VED BESPARELSER?	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
RÅDERUM DISPONIBELT	18
MULIGHED FOR UDBYGNING AF RÅDERUM.	20
V. UDBUDSPOLITIK ELLER ØGET PRODUKTIVITET?	21
S TILBAGE I UDBUDSPOLITIKKEN.	21
UDBUDSREFORMER IKKE LØSNINGEN.	22

MANCHET:

Det er højst tvivlsomt om SVM 's overgreb på St. Bededag varigt vil give flere penge i statskassen og rent spin, når man begrundet det med forsvarsudgifter og ikke skattelettelse. Og det er politisk manipulation, når SVM hævder der ikke er alternativer. Det er der flere af.

RESUME.**Politisk overgreb**

Som et led i det aftalte regeringsgrundlag vil den socialdemokratiske ledede SVM – regering som bekendt afskaffe St. Bededag som helligdag. Det er hævet over diskussion, at der er tale om en krænkelse af indgåede overenskomster og et overgreb på Den danske Arbejdsmarkedsmodel og dermed om et angreb på fagbevægelsen og lønmodtagerne, hvoraf 69 % da også er imod.

Finansiering af forsvaret – eller af skattelettelse?

Ifølge Finansministeriet skønnes i alt forslaget i alt at medføre offentlige netto merindtægter på 3,0 mia. kr. om året. Disse merindtægter skal fremkomme ved, at afskaffelsen af store bededag ifølge regeringen vil øge den samlede præsterede arbejdstid med ca. 0,34 pct. årligt svarende til en stigning i den strukturelle beskæftigelse på ca. 8.500 fuldtidspersoner og i strukturelt BNP på ca. 9,4 mia. kr.

Regeringen begrundet tiltaget med, at det skal finansiere fremrykning af målsætningen om at øge forsvarsudgifterne til 2 pct. af BNP fra 2033 til 2030. Allerede her hopper kæden imidlertid af. Regeringens kryds af St. Bededag og forsvaret er rent spin. Man kan i den offentlige økonomi ikke koble en bestemt indtægt med en bestemt udgift: Der er EN statskasse, som alle statens indtægter går i og som samlet finansierer alle statens udgifter.

Det eneste, man kan sige, er, at regeringen selv mener, at der mangler 3 milliarder for, at dens samlede økonomiske plan hænger sammen. Men om det skyldes stigende forsvarsudgifter eller at regeringen reducerer indtægterne ved at give for 5 mia. kr. skattelettelse, navnlig til topskatteyderne, kan man til gengæld ikke sige?

Afskaffelsen af St. Bededag kan dermed lige så godt siges at finansiere skattelettelserne.

Regnestykket holder ikke.

Det er ikke det eneste punkt, hvor SVM 's regnestykke ikke holder. En lang række økonomer har rettet den kritik mod tiltaget, at man ikke kan regne med at virkningen holder på sigt. Arbejdstiden er historisk kun gået en vej: Ned, hvilket er udtryk for en meget stærk præference hos lønmodtagere. De vil derfor snart finde veje til at eliminere arbejdstidsforhøjelsen. Den enkelte kan gøre det ved fx at arbejde mindre over eller ikke tage ekstra vagter. Og fagbevægelsen kan forventes i de 2- 3 overenskomstforhandlinger frem til 2030 at rejse krav om flere fridage.

Finansministeriet har erkendt, at der ikke evidens for, at virkningen af arbejdstidsnedsættelsen er varig. Men alligevel "antager" man, at det er den. Hvilket ikke bare er et rent gæt, men strider imod gængse regnemetoder og god fagøkonomisk forsigtighed.

Der er og forbliver – med ordene fra formanden for De økonomiske Råd – meget tvivlsomt økonomisk set, at afskaffelsen af Store Bededag varigt vil give flere penge i statskassen.

Der ER alternativer.

SVM - regeringen har imidlertid hævdet, at der IKKE er nogen alternativer til afskaffelse af St. Bededag, hvis vi skal finansiere forsvaret.

Det er her nærliggende at minde om, at problemet med de manglende 3 mia. kr. til forsvaret er selvpåført af SVM selv. Hullet i statskassen ville IKKE eksistere, hvis ikke S, V og M i aftalen om regeringsgrundlaget havde aftalt, at der samtidig med fremrykningen af forsvarsudgifterne OGSÅ skal gives skattelettelser for 5 mia. kr.

Så der er det meget nærliggende alternativ at aflyse skattelettelserne.

De politiske partier i Folketinget i opposition til regeringen har fremlagt et andet alternativ, som handler om besparelser for i alt 3 mia. kr. på erhvervsstøtte, offentlige investeringer og omprioritering af uforbrugte midler. Man kan sige for og imod dette, men der er i det mindste tale om mere sikre penge end fra regeringens afskaffelse af St. Bededag, hvor effekterne på arbejdstid og skatteindtægter er voldsomt usikre.

Der KAN skaffes råderum.

Hertil kommer, at der er tale om et falsk billede, når SVM skaber det indtryk, at der er totalt lavvande i statskassen. Faktisk er der ifølge regeringens egne tal fra 2030-planen et disponibelt råderum på 12½ mia. kr. Og dette råderum kan ifølge arbejderbevægelsens økonomiske tænketank, AE – rådet, meget vel være en del større, fordi Finansministeriet endnu ikke har indarbejdet de seneste års meget store stigning i beskæftigelsen i beregningerne af råderummet.

Hertil kommer, at der er muligheder for at udbygge råderummet.

For det første kunne man udbygge skatteindtægterne ved at tilbagerulle de skattelettelser, som primært borgerlige regeringer har givet de seneste årtier, fortrinsvis til de velstillede. I varig virkning er der på indkomstskat, afgifter og ejendomsskat givet lettelser på omkring 65 mia. kr. årligt.

For det andet kunne pensionsbeskatningen fremrykkes. Den danske stat har aktuelt et tilgodehavende på omkring 1750 mia. kr., som efter gældende regler først beskattes ved udbetaling af pensionerne dvs. over en længere årrække. Denne pensionsbeskatning kunne i stedet fremrykkes til indbetalingstidspunktet. Indregnes hele den udskudte pensionsbeskatning i dag, vil gevinsten være 2 -3 procent af BNP svarende til en årlig forbedring af de offentlige finanser på mellem 40 og 60 mia. kr.

S på politisk og økonomisk fejkurs.

Dannelsen af SVM – regeringen og dennes første tiltag med afskaffelse af St. Bededag er udtryk for, at Socialdemokratiet i den grad er drejet til højre, at man ikke undser sig for at trampe på fagbevægelsen, som da også fuldt berettiget har protesteret voldsomt.

Mette Frederiksen er vendt tilbage til Thorning og Corydons højredrejede udbudsreformpolitik, hvilket ikke bare er en politisk fejkurs, men en økonomisk blindgyde. Det er øget produktivitet og opkvalificering af medarbejderne som historisk har øget velstanden, ikke øget arbejdsudbud og slet ikke øget arbejdstid.

I. AFSKAFFELSE AF ST. BEDEDAG ER ET DRASTISK POLITISK INDGREB OG OVERGREB.

OVERGREB PÅ FAGBEVÆGELSE OG LØNMODTAGERE.

SVM – regeringen påtænker som bekendt at afskaffe af St. Bededag med virkning fra og med 2024.

Tiltaget er blevet mødt med stor modstand mange steder fra.

Den måske stærkeste protest og modstand er kommet fra fagbevægelsen. Regeringen har hævdet skam ” at have stor respekt for Den danske Arbejds-markedsmodel” ².

Men Fagbevægelsens Hovedorganisation, FH, har med fuld ret peget på, at man med afskaffelsen af St. Bededag foretager er et eklatant brud med Den danske Model, hvor det er arbejdsmarkedets parter, som regulerer løn og arbejdsvilkår via kollektive overenskomster ³.

For med afskaffelsen af St. Bededag er der tale om, at SVM – regeringen ugyldiggør forhandlede lønmodtagerrettigheder i bestående overenskomster og aftaler. Flertallet af danske lønmodtagere har da heller ikke bakket op om overgrebet. I en

²) Jf. beskæftigelsesminister Ane-Halsboe Jørgensen i ”Pressemeddelelse om høring om lovforslag om afskaffelse af store Bededag.”12.01.23.

<https://bm.dk/nyheder-presse/pressemeddelelser/2023/01/lovforslag-om-at-afskaffe-store-bededag-som-helligdag-sendt-i-ekstern-hoering/>

³) Jf. FH: Høringssvar om lov om afskaffelse af Store Bededag som Helligdag, s. 1. 19.01.23.

<https://fho.dk/wp-content/uploads/2023/01/fh-hoeringssvar-konsekvenser-ved-afskaffelsen-af-store-bededag-som-helligdag.pdf>

meningsmåling svarer 69 % af danskerne i det hele taget tværtimod, at de IKKE er enige i regeringens beslutning om at afskaffe St. Bededag.⁴

OGSÅ INDGREB I FOLKEKIRKEN.

Også Folkekirken har reageret med stærke protester mod afskaffelsen af St. Bededag, som kirken finder repræsenterer et utidigt ”indgreb i kirkens indre anliggender... og et markant brud med folkekirkens tradition”.⁵

Protesterne fra både fagbevægelse og kirke har ikke blot rettet sig imod det aktuelle indgreb, men har tilmed med stor ret kunnet pege på, at metoden åbner en ladeport for fremtidige lignende tiltag mod andre helligdage, da den eneste begrundelse er behovet for finansiering, hvilket jo er en evigt tilbagevendende problematik for regeringer.

Diverse politikere i Folketinget har da også allerede været ude med forslag om at afskaffe 2. pinsedag, 2. påskedag m.fl.

II. FINANSIERING AF FORSVARET – ELLER AF SKATTELETTELSE?

ANGIVELIGT FORMÅL AT FINANSIERE FORSVARET.

Afskaffelsen af Store Bededag er led i det for SVM regeringen aftalte

⁴) Jf. Østergaard, Alexander: *Kæmpe flertal imod afskaffelse af St. Bededag. Meningsmåling fra Kantar Gallup i Fagbladet 3F*, 14.01.23.

<https://fagbladet3f.dk/artikel/kaempe-flertal-imod-afskaffe-bededagen>

⁵) Jf. Biskopperne: *Udtalelse om afskaffelse af St. Bededag*. 06.01.23.

<https://www.folkekirken.dk/aktuelt/nyheder/biskoppernes-udtalelse-til-minister-om-store-bededag>

regeringsgrundlag.⁶ Afskaffelsen skal efter vedtagelse af lovforslag herom ske ved såkaldt "Kgl. Resolution" fra kirkeministeren.

Regeringens angivne formål hermed er at finansiere øgede udgifter til forsvaret⁷, der nærmere bestemt fremkommer ved at SVM – regeringen vil fremrykke målsætningen om at øge forsvarsudgifterne til 2 pct. af BNP fra 2033 til 2030.

Ifølge regering og Finansministerium skønnes i alt forslaget i alt at medføre offentlige netto merindtægter på 3,0 mia. kr. i 2024 og 2025 om året.

Planen er, at afskaffelsen af store bededag skal øge den samlede præsterede arbejdstid med ca. 0,34 pct. årligt svarende til en stigning i den strukturelle beskæftigelse på ca. 8.500 fuldtidspersoner og i strukturelt BNP på ca. 9,4 mia. kr.

Tabel: Virkning på det effektive arbejdsudbud og strukturelt BNP ved en afskaffelse af store bededag.⁸

	Præsteret arbejdstid (pct.)	Effektivt arbejdsudbud (fuldtidspersoner)	Strukturelt BNP (mia. kr., 2023)
Afskaffelse af store bededag	0,34	8.500	9,4

⁶Jf. Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne: *Ansvar for Danmark*.

<https://www.stm.dk/media/11768/regeringsgrundlag-2022.pdf>

⁷) Jf. Lovforslag nr. L 13: *Forslag til Lov om konsekvenser ved afskaffelsen af store bededag som helligdag*.

Fremsat den 24. januar 2023 af beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen): 1. Indledning.

https://www.ft.dk/ripdf/samling/20222/lovforslag/l13/20222_l13_som_fremsat.pdf

⁸) L 13, side 7 – 2, spalte, tabel 2.

https://www.ft.dk/ripdf/samling/20222/lovforslag/l13/20222_l13_som_fremsat.pdf

KOBLING AF BEDEDAG OG FORSVAR ILLUSORISK.

Men det er med rette fra økonom - og fagbevægelsesside blevet peget på, at det er spin, når regeringen begrundet afskaffelsen af St. Bededag med finansiering af specifikt forsvar.

Der er en statskasse, som alle statens indtægter går i og som finansierer alle statens udgifter. Man kan ikke sige, hvilket af de mange tiltag i regeringsgrundlaget, der er finansieret af hvad? ⁹

Det eneste man kan sige er, at regeringen selv mener, at der mangler 3 milliarder for, at dens samlede økonomiske plan hænger sammen. Men om det skyldes stigende forsvarsudgifter eller at regeringen vil bruge 5 mia. kr. på skattelettelser, navnlig til de rige, kan man til gengæld ikke sige.

Og man kan lige så godt sige, at afskaffelsen af Store Bededag skal finansiere skattelettelserne som at det skal finansiere fremrykningen af forsvarsudgifterne.

III. REGERINGENS REGNESTYKKE HOLDER IKKE.

Men det er ikke det eneste punkt, hvor regeringens regnestykke ikke holder vand. Et yderligere problem er, at regnestykket vedr. den økonomiske gevinst ved afskaffelsen af St. Bededag er mere end tvivlsomt.

REGERINGENS REGNESTYKKE.

Regeringens forventninger er baseret på et finansministerielt regnestykke, der - jf. længere fremme – går tilbage til Thorning-regeringens tilsvarende tanker i 2012.

⁹⁾ Jf. Knigge, Niels Storm: *Afskaffelsen af Store Bededag er ikke en ØKONOMISK nødvendighed*. *Finans*, 25.01.23.
<https://finans.dk/debat/ECE14888264/afskaffelsen-af-store-bededag-er-ikke-en-oekonomisk-noedvendighed/>

Regnestykket operer med, at ved at afskaffe en helligdag øges den årlige arbejdstid brutto med ca. 0,45 pct.

Det forventes dog ikke, at arbejdstidsforøgelsen får fuldt gennemslag hos alle lønmodtagere. Man forventer dog til gengæld, at forøgelsen af antallet af arbejdsdage generelt på arbejdsmarkedet vil have "en normdannende effekt" dvs. vil blive gældende for de fleste.

Finansministeriet har nærmere bestemt beregningsteknisk (min understregning – Hhl) lagt til grund, at gennemslaget på den samlede præsterede arbejdstid udgør $\frac{3}{4}$ af bruttoforøgelsen – dvs. 0,34 pct.¹⁰

EFFEKTER HOLDER IKKE PÅ SIGT

Ovenstående beregninger og forventninger er imidlertid blevet mødt med ganske megen kritik selv fra mainstream økonomer. Der er navnlig blevet peget på, at der hersker megen usikkerhed om effekterne på længere sigt ved at afskaffe St. Bededag, hvad angår arbejdstid og skatteindtægter.

For det første er selve beregningsmetodikken blevet kritiseret for, at man antager at arbejdstidsforøgelsen vil holde sig varigt, på trods af, at Finansministeriet indrømmer, at man "ikke er bekendt med empiri, der illustrerer om og i givet fald hvor hurtigt beskæftigelsesvirkningerne evt. aftager".¹¹ Man antager – med andre ord: gætter (Hhl) – i mangel af konkret viden på, at virkningen holder sig. Et ovenud spinkelt grundlag. Formanden for De Økonomiske Råd har peget på, at det er i strid med gængse regneprincipper, som siger, at HVIS man ikke har evidens for en varig

¹⁰⁾ Jf. Finansministeriet: Faktaark om "Finansministeriets vurdering af effekten ved afskaffelse af en helligdag, s. 1 - 2. 11.01.23.

https://fm.dk/media/26738/faktaark_finansministeriets-vurdering-af-effekten-ved-afskaffelse-af-en-helligdag.pdf

¹¹⁾ Jf. Finansministeriet: Faktaark om "Finansministeriets vurdering af effekten ved afskaffelse af en helligdag, s. 3. 11.01.23.

https://fm.dk/media/26738/faktaark_finansministeriets-vurdering-af-effekten-ved-afskaffelse-af-en-helligdag.pdf

virkning, så opererer man ikke en sådan ¹² – dvs. at denne beregningsmetodik er i strid med normal økonomisk saglighed og forsigtighed.

For det andet er der endvidere fra økonomside blevet rettet kritik mod antagelserne i regeringens og Finansministeriets regnestykke om OMFANGET af, hvor meget arbejdstiden i givet tilfælde vil kunne forøges. Det springende punkt er, at befolkningen ønske generelt IKKE er at øge arbejdstiden, men hen ad vejen at arbejde mindre. Historisk er arbejdstiden kun gået en vej, nedad.

Og der er flere veje, hvor lønmodtagerne kan justere deres arbejdstid til at imødegå regeringens forhøjelse af den: Den enkelte medarbejder kan arbejde mindre fx ved mindre overarbejde, færre ekstravagter, decentralt kan de enkelte virksomheder og dens medarbejdere kan øge antal fridage og/eller reducere arbejdstid og endelig kan arbejdsmarkedets parter aftale yderligere fridage. ¹³

Det vil ganske givet være svært for fagbevægelsen ved den verserende overenskomstforhandling at få både kompensation for inflation og afskaffelse af fridage. Men inden vi når 2030 er der yderligere to – tre overenskomstrunder, som kan spise effekten helt eller delvist op. ¹⁴

Regeringens forventning om gennem afskaffelse af St. Bededag at skaffe øget finansiering til forsvaret kan således blive ganske meget udhulet frem til - og i øvrigt også efter - 2030.

¹²) Jf. Interview med "overvismand" Carl-Johan Dalgaard i Thiemann, Per: Overvismand studser over regeringens regnestykke. Politiken, 09.02.23.

<https://politiken.dk/indland/art9157437/Overvismand-studser-over-regeringens-regnestykke>

¹³) Whitta-Jacobsen, Hans Jørgen, Michael Svarer og Ulrik Beck: "Det er unødvendigt at afskaffe Store Bededag", s. 2. Altinget, 24.01.23.

<https://samf.ku.dk/presse/kronikker-og-debat/2023/oekonomiske-svaervaegtere-det-er-unoedvendigt-at-afskaffe-store-bededag/>

¹⁴) Whitta-Jacobsen, Hans Jørgen, Michael Svarer og Ulrik Beck: "Det er unødvendigt at afskaffe Store Bededag", s. 3. Altinget, 24.01.23.

<https://samf.ku.dk/presse/kronikker-og-debat/2023/oekonomiske-svaervaegtere-det-er-unoedvendigt-at-afskaffe-store-bededag/>

IV. ØGET ULIGHED OG RINGERE FAMILIETID.

Andre effekter af afskaffelsen af St. Bededag er til gengæld sikre nok, så som at det vil øge uligheden og give familierne mindre tid til sig selv og deres børn,

MINDREREGULERING AF INDKOMSTOVERFØRSLER ØGER ULIGHED.

Når det oven er anført, at afskaffelsen af St. Bededag forventes at øge provenuet med 3 milliarder kroner, kan dette præciseres til, at selve afskaffelsen af helligdagen i sig selv "kun" vil give 2,3 mia. kr..

Det skyldes, at den løn, der skal gives som kompensation for at skulle arbejde en dag mere, normalt ville udløse en regulering af indkomstoverførslerne, hvilket vil koste 0,7 mia. kr.

Det grundlæggende princip for reguleringen af indkomstoverførslerne er i lovgivningen, at de skal følge udviklingen i lønningerne.

Øges antallet af arbejdsdage og som kompensation herfor årslønnen, skal overførselsindkomsterne derfor også øges tilsvarende.

Det ville ifølge gældende regler – som anført - koste 0,7 mia. kr.¹⁵ Reguleringen ville ske to år forskudt dvs. med virkning fra 2026.¹⁶

¹⁵) Jf. Bech, Ulrich; Det koster 0,6 – 0,8 mia. fra råderummet, hvis overførsler skal følge med lønningerne, hvis store bededag afskaffes. Kraka, 18.01.23.

https://kraka.dk/sites/default/files/public/analyse_helligdag_og_overfoersler.pdf

¹⁶) L 13, side 8 – 1. spalte.

https://www.ft.dk/ripdf/samling/20222/lovforslag/l13/20222_l13_som_fremsat.pdf

Tabel: Umiddelbar virkning på den offentlige strukturelle saldo ved afskaffelse af store bededag fra 2024 under forudsætning af uændrede offentlige serviceudgifter.

17

Mia. kr. 2023 pl.	2023	2024	2025	2026
Virkning på strukturel saldo	0,0	3,2	3,2	2,5

Anm. : Virkningen på den offentlige saldo beror på en række centrale forudsætninger. Det er lagt til grund, at der er et gennemslag på arbejdstiden på $\frac{3}{4}$ af bruttoforøgelsen af arbejdstiden. Det er endvidere lagt til grund, at de offentlige serviceudgifter i udgangspunktet ikke påvirkes af den stigende arbejdstid. Det betyder, at den offentlige timebeskæftigelse forudsættes uændret – og at stigningen i det effektive arbejdsudbud derfor alene sker i den private sektor. Det er endvidere lagt til grund, at lønstigningen for de beskæftigede på 0,45 pct. fra 2024 via satsreguleringer (to år forskudt) vil hæve overførselsindkomsterne tilsvarende i 2026. Det afspejler, at forslaget om at afskaffe store bededag som helligdag i udgangspunktet vil hæve standardarbejdstiden for fuldtidsbeskæftigede og dermed overførselsindkomsterne, svarende at den strukturelle offentlige saldo svækkes med 0,7 mia. kr. fra 2026. Ved neutralisering af virkningen på reguleringen af overførselsindkomsterne vil provenuet på 3,2 mia. kr. kunne fastholdes i årene efter 2026.

For at øge den beregnede gevinst ved afskaffelse af St. Bededag – i regeringens terminologi = neutralisere denne virkning på reguleringen af indkomstoverførslerne fra de beskæftigedes stigende arbejdstid - vil SVM gennem særlig lovgivning gennemføre en korrektion af reguleringen af indkomstoverførslerne.

Det skal ske ved, at der foretages et étårigt procentmæssigt fradrag i den årlige regulering af indkomstoverførslerne svarende til lønstigningen for de beskæftigede på 0,45 pct.

¹⁷⁾ L 13, side 8 – 2. spalte, tabel 3.

https://www.ft.dk/ripdf/samling/20222/lovforslag/l13/20222_l13_som_fremsat.pdf

Det siger sig selv, at hermed vil dækningsgraden af dagpenge få endnu et nøk nedad ligesom kontanthjælpsmodtagere og andre modtagere af overførselsindkomster, herunder pensionister, også vil komme til at halte efter den øvrige indkomstudviklingen i samfundet. Det vil med andre ord øge uligheden.¹⁸,

DANSKERNE VIL FÅ RINGERE TID TIL FAMILIEN.

Også på en anden front vil afskaffelsen af Store Bededag få negativ effekt, idet afskaffelsen af en fridag vil betyde, at familierne vil få ringere tid til samvær både for voksne og med børn.

Det er ganske vist til støtte for afskaffelsen af St. Bededag blevet fremført af Bent Greve, professor og mangeårig socialdemokratisk folketingskandidat, at afskaffelsen sagtens kan lade sig gøre uden, at nogen bliver stressede af den grund, fordi ”danskerne er et af de folk i verden, som arbejder mindst” = har et af de laveste årlige arbejdstimetotal i OECD.¹⁹

Det er også statistisk korrekt, at når man måler på antallet af timer pr. beskæftiget = for dem på arbejdsmarkedet, så ligger danskerne lavt.

Men Bent Greve ”glemmer” at nævne, at måler man arbejdstimetallet i forhold til befolkningen – i stedet for antallet af beskæftigede – så placerer den danske befolkning sig ganske anderledes, idet så ligger danskerne højt.

Det hænger sammen med en meget høj arbejdsmarkedsdeltagelse i Danmark, hvor langt de fleste af både mænd og kvinder arbejder, mens det i en række af de lande, som ligger over Danmark i timetal pr. beskæftiget, er arbejdsmarkedsdeltagelsen til gengæld lavt, fordi mange kvinder er uden for arbejdsmarkedet.

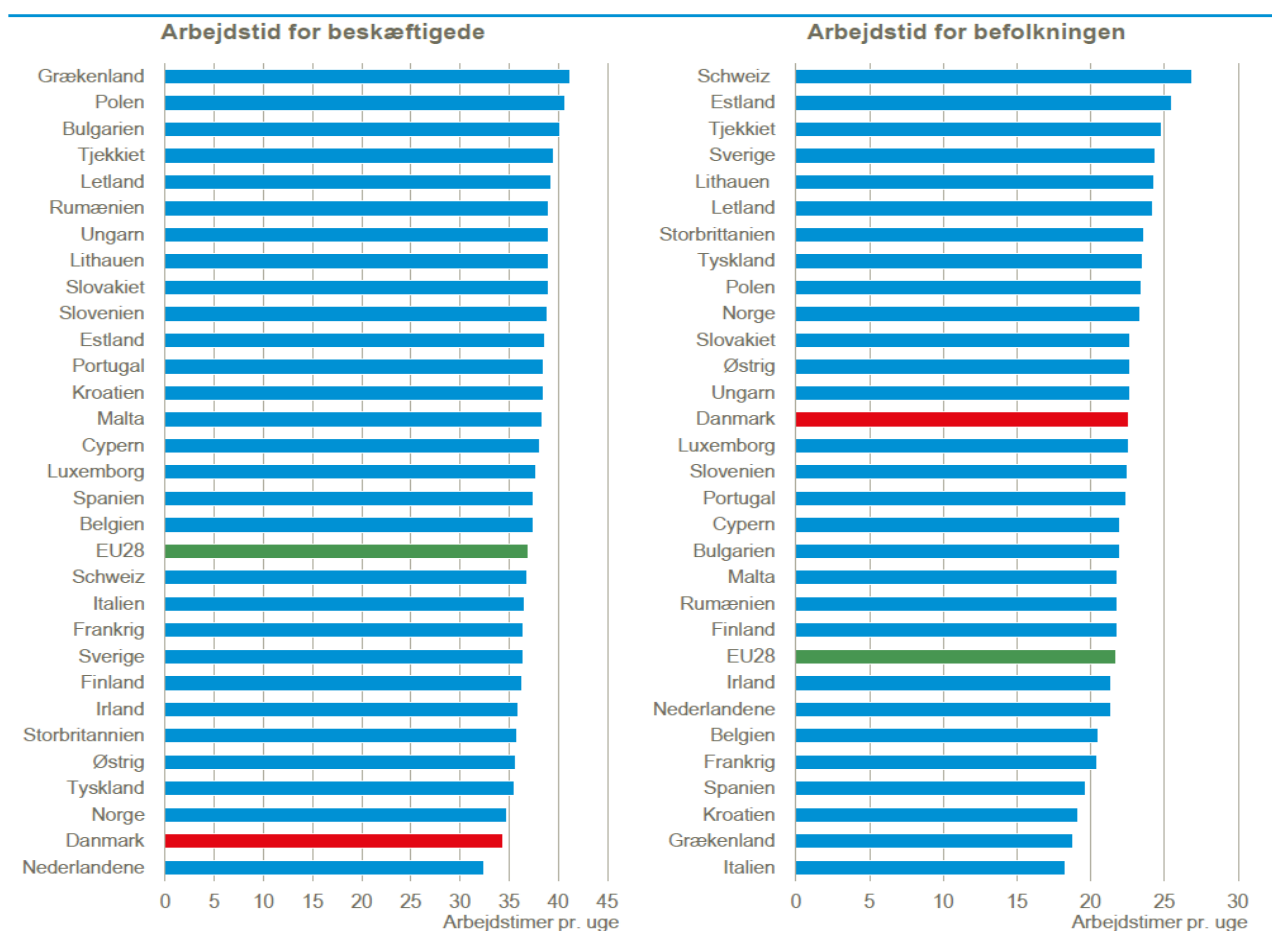
¹⁸) Jf. FH: Høringssvar om lov om afskaffelse af Store Bededag som Helligdag, s. 3. 19.01.23.

<https://fho.dk/wp-content/uploads/2023/01/fh-hoeringssvar-konsekvenser-ved-afskaffelsen-af-store-bededag-som-helligdag.pdf>

¹⁹) Jf. interview med Bent Greve i ”Nevpert, Steffen”: Dansk arbejdstid er en af de laveste i verden”. TV2, 16.12.22.

<https://nyheder.tv2.dk/business/2022-12-16-dansk-arbejdstid-er-blandt-de-laveste-i-verden-men-vi-kan-ikke-fordrage-at-miste>

Figur: Gennemsnitlig ugentlig arbejdstid pr. beskæftiget og pr. person i befolkningen. 15 til 74 år. 2016. ²⁰

Anm.: Antal arbejdstimer er opgjørt som faktiske præsterede arbejdstimer. Beregningerne er baseret på EU's statistiske kontors (Eurostats) opgørelser af arbejdstiden, som kun omfatter personer, hvor arbejdstiden er større end nul timer. Det betyder, at beskæftigede, der har en arbejdstid på nul timer i referenceugen som følge af fx ferie eller sygdom, ikke er med i Eurostats opgørelse. Dermed tages der ikke hensyn til forskelle i antal feriedage eller sygdom mellem landene. EU28-gennemsnittet udregnes som et gennemsnit på baggrund af landenes beskæftigelse/befolkning, hvilket betyder, at store lande som eksempelvis Italien, Spanien og Frankrig "fylder" relativt meget i udregningen. Alternativt kan EU28-gennemsnittet også udregnes som et simpelt gennemsnit af landenes gennemsnitlige arbejdstid, hvilket øger EU28-gennemsnittet for arbejdstid pr. beskæftiget med 0,8 timer og pr. person med 0,4 timer. Det gælder dog fortsat, at Danmark har lavere arbejdstid pr. beskæftigede (3,4 timer lavere) end EU28-gennemsnittet og højere arbejdstid pr. person i befolkningen (0,4 timer højere) end EU28-gennemsnittet. Norge og Schweiz er ikke medlem af EU og indgår ikke i EU28-gennemsnittet.

Kilde: Eurostat og egne beregninger.

Den høje arbejdsmarkedsdeltagelse betyder imidlertid, at tiden til samvær mellem ægtefæller og med børn, kort sagt tiden til familieliv for arbejdende danskere samlet set er langt lavere end tilfældet i lande, hvor kun den mandlige part er udearbejdende, mens kvinderne overvejende er hjemmegående.

²⁰⁾ Jf. Sofie Valentin Weiskopf, Michèle Naur, Michael Drescher og Mathilde Lund Holm: Er den danske arbejdstid lav? Analyse fra Danmarks Statistik, 29.11.17.

<https://dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetAnalyse.aspx?cid=29542>

Forøgelse af arbejdstiden gennem inddragelse af fridage er således i realiteten et langt større indgreb i danske familiers liv muligheder for et liv uden for arbejdet end det fremstår, hvis man kun ser det i forhold til den enkelte lønmodtagers timetal.

V. DER ER ALTERNATIVER!

Afskaffelsen af St. Bededag rammer som beskrevet løn – og overførselsindkomstmottagere og heriblandt navnlig børnefamilierne hårdt dvs. ”underDanmark”, mens ”overDanmark” vil nyde godt af regeringens topskattelettelse. Indgrebet vender altså den tunge nedad.

Men SVM – regeringen hævder, at der ikke er noget alternativ, hvis de nødvendige penge til forsvaret skal findes.²¹

AFLYSNING AF SKATTELETTELSER.

Det er i forbindelse med spørgsmålet om finansiering snublende nær at pege på, at problemet med de manglende 3 mia. kr. til forsvaret er selvpåført af regeringen selv.

Problemet med de manglende penge ville ikke eksistere, hvis ikke SVM i aftalen om regeringsgrundlag havde vedtaget med sig selv – og navnlig efter ønske fra forsvarsministerens parti: Venstre – at der samtidig med fremrykningen af forsvarsudgifter skulle gives skattelettelse for 5 mia. kr.²²

Så der er en meget nærliggende mulighed for alternativ finansiering af forsvaret, nemlig at aflyse skattelettelse.

Det ville oven i købet give et overskud til at forbedre velfærden.

²¹) Jf. Interview med Jakob Ellemann i Christensen, Majken Bruusgaard: Regeringen fastholder, at St. Bededag afskaffes uanset hvad. Tv2, 17.01.23.

<https://nyheder.tv2.dk/politik/2023-01-17-regeringen-fastholder-store-bededag-afskaffes-uanset-hvad>

²²) Jf. Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne: Ansvar for Danmark, s. 13.

<https://www.stm.dk/media/11768/regeringsgrundlag-2022.pdf>

OPPOSITIONEN I FOLKETINGET HAR FREMLAGT ALTERNATIV.

Et andet alternativ er blevet fremlagt af den samlede opposition i Folketinget fra Enhedslisten til LA om at afvise afskaffelsen af St. Bededag som betingelse for at deltage i forhandlingerne om et nyt forsvarsforlig.

Dette alternerende finansieringsforslag omfatter 3 konkrete:

- At prioritere 1,25 milliarder kroner yderligere fra prioritering af offentlige investeringer på baggrund af saldoforbedringer
- 1 milliarder kroner fra overfinansiering i aftale om vinterhjælp
- 0,75 milliarder kroner fra en sanering af erhvervsstøtteordningerne²³

Oppositionens er ligeså reelle penge, ja faktisk er er forslaget mere sikkert end at afskaffe St. Bededag, hvor effekterne på arbejdstid og skatteindtægter er ret så usikre.²⁴

Dette forslag har selvsagt også problemsider: Færre offentlige investeringer kan gå ud over nødvendig udbygning eller renovering af infrastruktur og offentlige bygninger og pengene fra vinterhjælp kunne i stedet være gået til velfærd.

Men en ting er tab af muligheder, en anden ting er, at regeringens plan direkte forringer de eksisterende vilkår for lønmodtagerne i modsætning til oppositionens alternativ.

Så oppositionens forslag er trods det mindst ringe i forhold til regeringens.

Det er dog en begrænsning ved forslaget, at det kun sigter på at afvise afskaffelse af St. Bededag som betingelse for at indgå i et nyt forsvarsforlig, men ikke sigter på helt og aldeles af afvise afskaffelse af helligdagen.

²³) Jf. Borre, Martin: *Oppositionen finder alternativ helligdagsfinansiering*, Berlingske, 19.01.23

<https://www.berlingske.dk/politik/oppositionen-finder-alternativ-helligdagsfinansiering>

²⁴) Whitta-Jacobsen, Hans Jørgen, Michael Svarer og Ulrik Beck: "Det er unødvendigt at afskaffe Store Bededag", s. 3. Altinget, 24.01.23.

<https://samf.ku.dk/presse/kronikker-og-debat/2023/oekonomiske-svaervaegtere-det-er-unoedvendigt-at-afskaffe-store-bededag/>

VI. RÅDERUMMET KAN BRINGES I SPIL.

Ud over de nævnte alternativer: At aflyse skattelettelserne eller gennemføre de af oppositionen foreslåede besparelser og omprioriteringer i stedet kan råderummet også bringes i spil som finansieringskilde.

DER ER DISPONIBELT RÅDERUM

Regeringen har fremstillet de offentlige finanser som om, at der er totalt lavvande i statskassen. Det er også rigtigt, at beslutningen om frem til 2033 at øge forsvarsudgifterne til 2 pct. af BNP har gjort et kraftigt indhug i det økonomiske råderum.

Men trods alt er statskassen ikke totalt tom. Faktisk er der frem til 2030 et disponibelt råderum på 12½ mia. kr. og hermed altså den mulighed at disponere 3 milliarder herfra til fremrykning af forsvarsudgifter.

Tabel: Råderum og reservationer heraf frem til 2030. ²⁵

	Mia. kr.
Råderum	48,0
Reserveret til grønt råderum	2,5
Reserveret til forsvar	11,75
Råderum efter reservationer	33,75
Demografisk træk	21,25
Råderum efter reservationer og demografisk træk	12,5

Kilde: Finansministeriet samt CEPOS-beregninger

²⁵) Kilde: Finansministeriet: Fremskrivning af 2030 planforløb, afsnit 1.5: Finanspolitisk råderum. August 2022.

https://fm.dk/media/26421/2030-planforloeb-grundlag-for-udgiftslofter-2026_web.pdf og jf. Hansen, Mads Lundby og Jørgen Sloth Bjerre Andersen: Råderum på de offentlige finanser på 48 mia. kr. frem til 2030. CEPOS, 28.09.22.

<https://cepos.dk/media/6420/raaderum-paa-de-offentlige-finanser-paa-48-mia-kr-frem-til-2030.pdf>

Hertil kommer, at den økonomiske tænketank AE – rådet argumenterer for, at det økonomiske råderum er større end regeringen og Finansministeriet pt. siger.

Afgørende for, hvor stort råderummet er på sigt er, hvor stor den konjunkturudjævnede, såkaldte ”strukturelle” beskæftigelse er. Jo højere varig beskæftigelse, desto flere skatteindtægter og desto højere råderum.

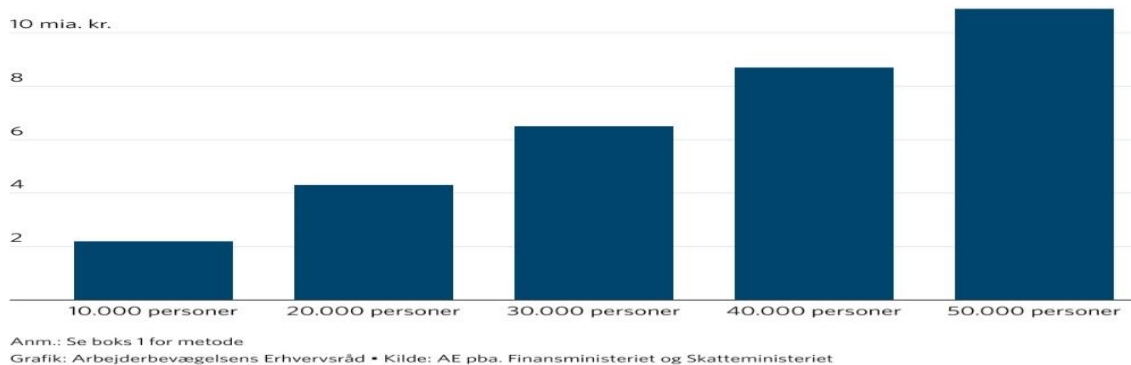
Lønmodtagerbeskæftigelsen er pt. rekordhøj og nærmer sig tre millioner personer. Men Finansministeriet regner alligevel med, at den strukturelle beskæftigelse halter efter med 99.000 personer, hvilket er en historisk stor forskel mellem den faktiske og strukturelle beskæftigelse.

AE – rådet mener, at det seneste opsving har forbedret beskæftigelsen også på sigt, hvorfor der med en højere strukturel beskæftigelse er et større råderum end hidtil antaget i Finansministeriet.

Ifølge AE vil råderummet årligt forbedres med +2,2 mia. kr. for hver 10.000 personer, som den strukturelle beskæftigelse løftes med.

Figur: Stigning i økonomisk råderum ved højere strukturel beskæftigelse. ²⁶

Figuren viser, hvor meget det økonomiske råderum ville øges, hvis den strukturelle beskæftigelse reelt er højere end i Finansministeriets vurdering.

Denne analyse argumenterer for, at råderummet årligt at op til 11 mia. kr. større end hidtil antaget og styrker dermed belægget for, at pengene til fremrykning af forsvarsudgifterne kan findes i råderummet.

²⁶⁾ Kilde. Dahl, Gustav Elias og Kristoffer Lind Glavind: Arbejdsudbuddet er sandsynligvis højere end politikerne tror. AE – rådet, 30.12.22.

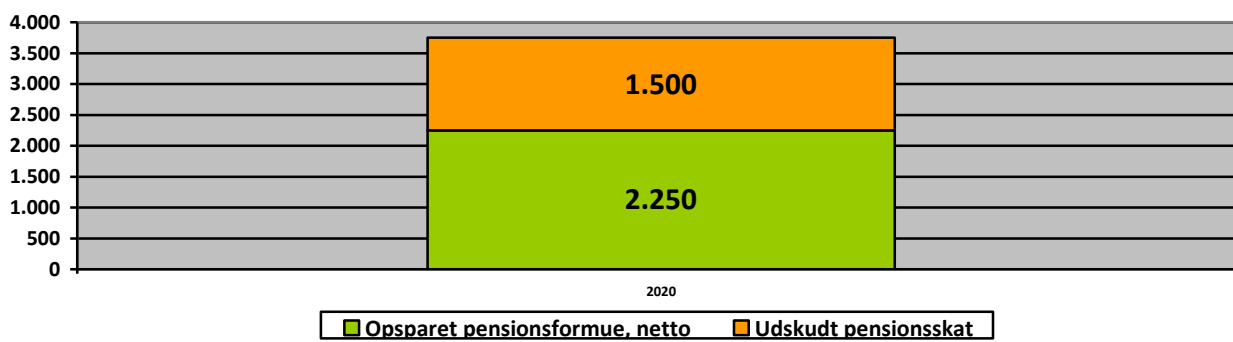
<https://www.ae.dk/node/3223/pdf-export>

MULIGHED FOR UDBYGNING AF RÅDERUM.

Hertil skal for fuldstændighedens skyld peges på, at der for politikere, som vil, er store muligheder for at udbygge det eksisterende råderum.²⁷

Det kan for det første ske ved at fremskynde pensionsbeskatningen. Den danske stat har aktuelt et tilgodehavende på omkring 1.500 mia. kr., som efter gældende regler først beskattes ved udbetaling af pensionerne dvs. over en længere årrække.

Figur: Samlet pensionsformue 2020 (netto ekskl. udskudt skat) samt udestående skat på pensionsformue.²⁸

Denne pensionsbeskatning kunne i stedet fremrykkes til indbetalingstidspunktet. Indregnes hele den udskudte pensionsbeskatning i dag, vil gevinsten være 2-3 procent af BNP svarende til en årlig forbedring af de offentlige finanser på mellem 40 og 60 mia. kr.

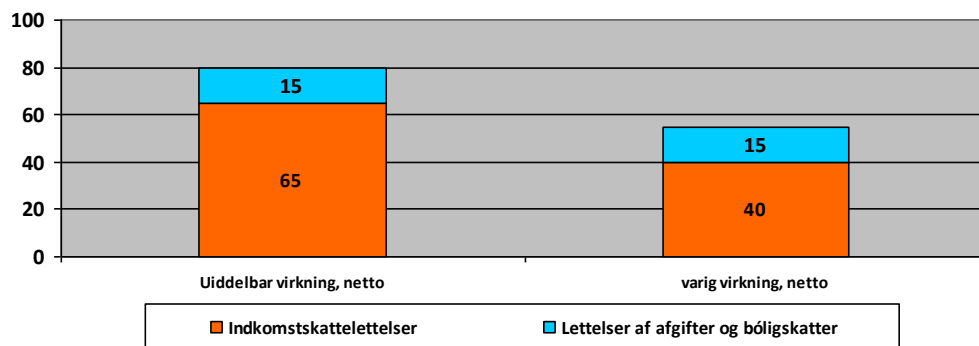
For det andet er der den mulighed at udbygge skatteindtægterne gennem at tilbagerulle de skattelettelser, som primært borgerlige regeringer har givet de seneste årtier, fortrinsvis til de velstillede. I varig virkning er der på indkomstskat, afgifter og ejendomsskat givet lettelser på omkring årligt 65 - 80 mia. kr.

²⁷⁾ Jf. Lund, Henrik Herløv: *EFTER FORSVARSAFTALEN: Grøn omstilling og genopretning af velfærd kræver udbygning af råderum.* Juni 2022.

²⁸⁾ Jf. OECD: "Funded Pension Statistics" – Total All funds' assets. <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=590> og jf. Jespersen, Jesper og Rune Wingaard: Pensionsreform kan finansiere grøn omstilling og øge ligheden. Jyllandsposten Finans, 17.06.19. <https://finans.dk/debat/ECE11444118/pensionsreform-kan-finansiere-groen-omstilling-og-oege-ligheden/?ctxref=ext>

Figur: Årligt provenutab pga. lettelse af indkomstskat, afgifter og skattestop /boligbeskatning 2001 – 2025, umiddelbar og varig virkning (mia. kr., 2019 - niveau)

29 30

VII. UDBUDSPOLITIK ELLER ØGET PRODUKTIVITET?

Socialdemokratiet synes med SVM – regeringen på vej tilbage i udbudsreformpolitikken. Men er det vejen frem?

S TILBAGE I UDBUDSPOLITIKKEN.

Ingen af parterne i SVM – regeringen har villet vedkende sig fadderskab til forslaget om at afskaffe St. Bededag. Men der er næppe tvivl om, at forslaget paradoksalt nok kommer fra Socialdemokratiet, da det i store træk svarer til et forslag, som Mette Frederiksen som beskæftigelsesminister i Thorning-regeringen fremlagde. Dengang

²⁹⁾ Kilde: Foranstående tabel.

³⁰⁾ Figuren er nærmere uddybet gennem tabel i bilag 2.

lykkedes det dog fagbevægelsen at blokere for det. Måske derfor, at man denne gang ikke først har ført trepartsdrøftelser med arbejdsmarkedets parter.

Spørgsmålet er da også, om der til grund for dette forslag ikke ligger et egentligt **politisk kursskifte** i S til grund?

2011 til 2015 førte S en økonomisk politik, der i lange stræk matchede de foregående borgerlige regerings neoliberalistisk inspirerede politik. Man gennemførte skattelettelse, ydelsesforringelser, privatiseringer og indgreb mod lønmodtagerne (fx lærerne). En politik, der efter den daværende finansminister fik betegnelsen "corydonisme".

Det var en politik, som Mette Frederiksen og S efterfølgende lagde afstand til og hvor man under S – regeringen 2018 til 2022 også må anerkendes for på lange stræk at have ført en anden, mere klassisk velfærdsorienteret linje.

Men spørgsmålet er, om etableringen af SVM – regeringen er udtryk for, at S med Mette Frederiksen i spidsen nu igen slår ind på en tilsvarende højrelinje med en "udbudsreform"- politik, som på lange stræk synes at rumme tilsvarende elementer, som tilfældet under SR – regeringen og Thorning/Corydon.

UDBUDSREFORMER IKKE LØSNINGEN.

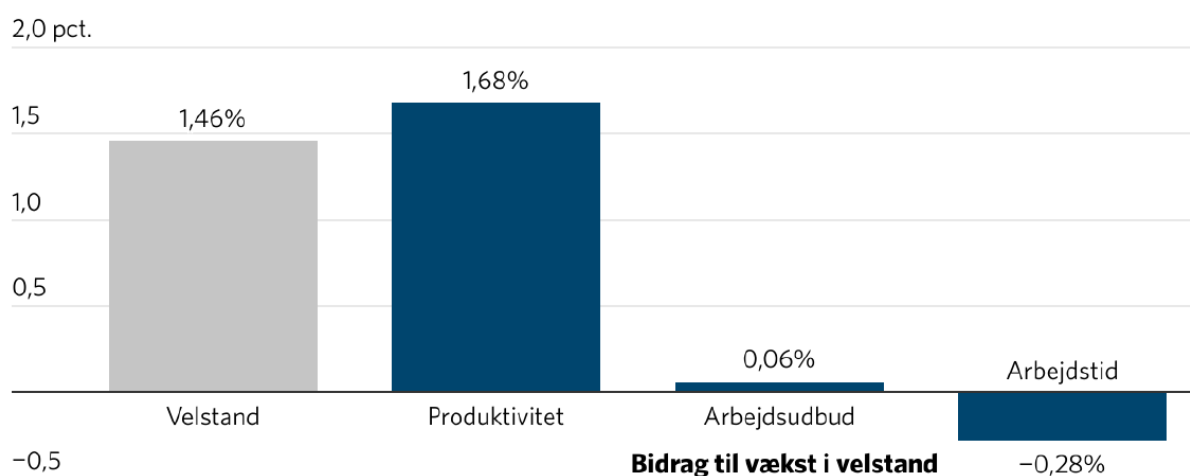
Regeringen har bl.a. argumenteret for sit forslag til finansiering af forsvarsudgifterne med, at det øger arbejdskraftudbuddet og øger velstanden, hvad oppositionens alternative forslag ikke gør. Og at der er brug for en større arbejdsstyrke.

Men er det rigtigt, at Danmark generelt mangler arbejdskraft? Det er vel snarere sådan, at Danmark mangler arbejdskraft af særlige typer og på særlige områder: Velfærdsprofessionelle og teknisk uddannede faglærte. Men det løser man hverken ved, at vi alle sammen arbejder en dag mere eller for den sags skyld ved at give topskattelettelse.

Den specifikke arbejdskraftmangel løses primært ved at uddanne flere af de pågældende fag eller ved at opkvalificere eksisterende arbejdskraft. Det der skal til er derfor uddannelsesreformer der skaber flere uddannelsespladser, øget optag og mindsket frafald samt tiltag til reduktion af nedslidning.

Hertil kommer, at det historisk ikke har været øget arbejdskraftudbud og slet ikke øget arbejdstid, som har øget velstanden, men øget produktivitet, i hvilken forbindelse netop opkvalificering af arbejdskraften sammen med teknologiske fremskridt er nøglefaktorer.

Bidrag til øget velstand fra faktorerne produktivitet, arbejdskraftudbud og arbejdstid. ³¹

Anm.: 1980-2019. Velstand er her udtrykt ved BNP pr. indbygger. Produktivitet angiver timeproduktiviteten, dvs. BNP pr. arbejdstime. Arbejdsudbud angiver beskæftigede pr. indbygger. Arbejdsudbuddets effekt på velstand er sammensat af dels effekten af ændringer i beskæftigelsesgraden for arbejdsstyrken samt befolkningstilvækst. En øget beskæftigelsesgrad vil øge velstand (BNP pr. indbygger), hvorimod en øget befolkningsstørrelse (alt andet lige) vil sænke BNP pr. indbygger. Arbejdstid dækker over antal timer arbejdet pr. beskæftiget. Væksten i timeproduktiviteten dækker hele økonomien. Det bemærkes, at velstand opgjort ved BNP ikke tager højde for ændringer i bytteforholdet, som måler, hvor stor en mængde import en given mængde eksport kan købe. Et forbedret bytteforhold øger velstanden ud over, hvad der måles ved ændringer i BNP.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: Reformkommissionens pba. Danmarks Statistik

³¹) Jf. Andersen, Lars: Uddannelse og produktivitet er langt vigtigere end udbudsreformer. AE – rådet, 05.12.22.

<https://www.ae.dk/debatindlaeg/2022-12-uddannelse-og-produktivitet-er-langt-vigtigere-end-arbejdsudbudsreformer>